

контрольно-діагностичної, моніторингової, дослідницької, мобілізаційної тощо) при вивченні дисципліни “Управління інформаційними ресурсами” в коледжі (Кононець, 2019, Лапінський, 2010). Він уможлиблює, що особливо актуально нині, впровадження сучасних методів навчання, котрі забезпечують: популяризацію педагогічних інновацій; демократизацію навчального процесу; забезпечення автономії студентів у навчанні; суттєву зміну ролі викладача; упровадження корпоративного навчання; індивідуалізацію та інтенсифікацію навчального процесу; максимальну активізацію студентів у форматі онлайн; застосування практико-орієнтованого підходу; удосконалення системи контролю знань, навичок та вмінь. Адже сучасний викладач має бути менеджером освітнього процесу та уміло використовувати потенціал цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. Козырь О. Управление информационными ресурсами посредством автономных сценариев/ О. Козырь., В. Филатов. LAP LAMBERT Academic Publishing. 2016. 200 с.
2. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / Наталя Кононець // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2012.– Вип. 54.– С. 76–80.
3. Кононець Н. В. (2019). Система управління навчанням Google Classroom у професійній підготовці фахівців. Методика викладання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVI Каришинські читання): матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 30–31 травня 2019 р.). Полтава : ТОВ «Сімон». С. 171–173.
4. Кононець Н. В. (2019). Система науково-методичного забезпечення ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу. Сучасний рух науки: тези доп. VII міжнародної науково-практичної інтернет-конф. (6-7 червня 2019 р.). Дніпро. С. 818–823.
5. Лапінський В. В. Створення електронних засобів навчання – ретроспектива і завдання / В. В. Лапінський // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць. – Хмельницький : ХГПА, 2010. – Вип. 7. – С. 142–147.
6. Kononets N., Pichenko O., Zhamardiy V., Shkola O., Broslavska H., Kolhan O., Padalka R., Koglan T. (2021). Software tools for creating electronic educational resources in the resource-based learning process. *Journal for Educators, Teachers and Trainers JETT*, Vol. 12(3). P. 165–175.

Анатолій САМОДРИН

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА – УНІВЕРСАЛЬНА МОВА ІСТОРІЇ ЛЮДИНИ І БІОСФЕРИ

Ми переживаємо не кризу, яка хвилює слабкі душі, а найвеличніший перелом наукової думки людства, що відбувається лише раз у тисячоліття, переживаємо наукові досягнення, яких не бачила низка поколінь наших предків.

В. І. Вернадський, 1931 р.

XXI століттям завершується доля низки планетарних цивілізацій присвоєння і народжується доба історії, де головну роль будуть відігравати якості людини, спрямовані в майбутнє як проекти біосфери. Нову цивілізацію можна по праву назвати *цивілізацією проєктування* і ось чому.

Коеволюція Людини і Біосфери запитала до вжитку Розум як промисел Природи для свого подальшого Розвитку з утворенням «розумної оболонки» планети – ноосфери. Шлях до ноосфери для кожного індивіду розпочинається з прояснення освітніх перспектив як *символу-образу-знаку* (за О. Ф. Лосевим [12]) мети буття в концептосфері його особистості, які вмістять знання ентропійного (фізика, хімія, біологія тощо) й антиентропійного характеру (соціологія, психологія, політологія тощо) про те, що є користою і що є недопустимим (тут і надалі), тобто може порушити стабільність людського дому – біосфери як на рівні її фундаменту, так і на рівні споруди. При цьому математика і філософія залишаються тим «нетто-брутто», що скорегує нашу історію надалі? і в тій мірі, наскільки зуміють відстояти себе на практиці, об'єднуючи в собі й собою в соціальній еволюції всі науки єдиною астрономосоціометрією як ентропійною наукою (термін Г. В. Морозова [15]) та психокосмофізикою як антиентропійною наукою – автор А. П. Самодрин [17, с. 143].

Найвища стадія індивідуальної ноосфери – *мудрість*, яку опановує індивід як певний біоенергоінформаційний ресурс з утворенням *ноосфери глобальної*. Від цього «людського світла» (синтез індивідуальних ноосфер) в нашому «домі-ойкумені» з'явиться перед зором кожного саме та реальність, якою життя помічає Бог – ноосфера Природи, Космосу, Буття. Виробити цей продукт у людства й окультурити його освітою особистості на благо життя як ноосферу біосфери – веління часу. І щоб це відбулося, слід звернутися до *гуманітарної освіти* й зуміти перевиховати в цьому напрямі школу.

Гуманітарна освіта – націлена на випереджальний розвиток освіченості громадян, несе в собі ідеї, світоглядні й морально-етичні конструкції громадянського суспільства й розвитку процесу демократії, здійснює продукування місії інтелігента в суспільному середовищі, здатності до прийняття нових викликів й збереження внутрішньої комунікації між різними групами й середовищами, а також між наступними поколіннями; здійснює підготовку провідників очікуваних соціально-культурних цінностей, які допомагають людині віднайти себе у потоці часу, вчителів у широкому сенсі цього слова. Гуманітарна освіта в онтологічному плані задає ідеали й мету нової цивілізації, вказує на закони її організації і протікання на тлі космосу й обґрунтовує земну поведінку людини смислами її розумної місії у Всесвіті, в діяльнісному – систему відліку по втіленню в життя цих ідеалів і мети з опорою на творчий потенціал особистості [1, с. 3; 4; 17, с. 150].

Гуманітарна освіта в світлі ідей В. І. Вернадського – сукупність знань в області суспільних наук (історії, філології, педагогіки, психології, права, економіки, мистецтвознавства і ін.) і пов'язаних з ними практичних навичок та вмінь діяти рішуче й виважено в часі з опорою на природничі науки, філософію і математику. Їй за статусом притаманна функція ноосферної соціалізації людини – освоєння сконцентрованих у освітній меті знань, які розкривають узагальнений і науково осмислений соціальний досвід як людства в цілому, так і окремого суспільства й навіть окремих людей. У цьому контексті система гуманітарної освіти органічно поєднується з виховною роботою в закладах освіти – завданням популяризації науки на доступних рівнях, умотивуванням розвитку спорідненості душ рухом назустріч добру, істині, красі [16, с. 10].

Наукою ми ще не впізнали, що таке Космос, що таке Життя за причиною виникнення, як Світ людей може згармонізуватися з Природою Розумом і чи може енергія життя перетікати в енергію часу... І поки природничі науки шукають дорогу до єдиної теорії поля і підступаються до найновішої картини світу теорією ефіру, в гуманітарній парадигмі освіти має викристалізуватися теорія біоенергоінформаційних генераторів творчої енергії особистості, теорія гуманітарної сфери ойкумени завданням *освітнього проектування ноосферогенезу регіонів планети* – без чого не можна надати пояснень смислу неперервного удосконалення структури мозку виду *homo sapiens* і *смислу існування людини*. Якщо життя невпинно вносить асиметрію в симетрію

мінерального світу, то профільність – в найкращий спосіб (оптимальний шлях) дозволить людині посередництвом науково оформленого розуму особистісно намагатися відновлювати цю симетрію, побудувавши свідомість як простір-час, що передбачає «сорт дії» в напрямі «освітня мета – світова ноосфера». Сорт дії втримує збудований розумом проєкт, штучно створений свідомістю на основі розпізнання приналежності індивіду до провідного виду діяльності в його родовому доробку – комплементарно недоРоду.

Сьогодні ми не поодинокі помічаємо контури нової освітньої парадигми – ноосферної, що має за опору *новий соціокультурний вимір* – на планеті протікає освітньо-гуманітарний процес в напрямі культури ноосфери людства. Саме соціокультурний аспект дозволяє освіту кожного сприймати матеріально у вигляді «згорнутого демократичного суспільства», в якому домінуючими факторами є свобода слова, зборів, об'єднань, підпорядкування закону, вибору виду діяльності, легітимності вчинку, відкритості тощо. Як глибоко сприймає сучасна людина поняття «ноосфера» і ставиться до нього *ціннісно*, залежить її місія в житті й прикладна функція суспільства. Гуманітарна освіта, охоплюючи *соціокультурні параметри життя* на планеті, створює наукову картину світу й паралельно певну ціннісну мапу планети й особистості, становлячи різнорівневі зони комфорту (продуктивно діють принципи оптимізації і резонансності у згоді) як етносоціокультурні організації самоорганізації в біосфері, зумовлюючи в часи осілості народів регіони як об'єкти, що динамічно змінюються і протікають як процес життя – діє функція структури космобіотизованого геопростору від мікро- до макрокосмосу (нообіосферний підхід до проєктування розвитку) [10; 14]. На основі нообіосферного підходу науковцями створені крупномасштабні розробки моделей комплексного розвитку регіонів. Зокрема, це модель MARKAL, що застосовувалась для Швеції і Швейцарії (Operational Research..., 1996) в інтересах Міжнародного енергетичного агентства (ІЕА). З 1980 р. методологія ІЕА-МАКЛФД застосовувалась в 11 шведських общинах (Wene, 1989; Johnso et al., 1992; Ruden et al., 1993). Відомі також регіональні додатки цієї моделі в Канаді (Berger et al., 1989). Названі моделі набули в подальшому активного поширення і суттєво уточнювалися в зв'язку із застосуванням їх у багатьох країнах світу в напрямі проєктування соціального, екологічного, економічного, етносоціокультурного розвитку регіонів [10, с. 7–8].

Нами помічено, що в регіонах як у етносоціокультурних локаціях, щоб змусити пережити й опікуватися довкіллям, спостережувані *«речі-процеси»* з цього довкілля (існуюча парадигма) мають бути відповідною освітою перетворені на *«процеси-речі»* (нова, ноосферна парадигма), що мають особистісно спостерігатися й супроводжуватися *одухотворено* як «регіональний процес життя». Мова йде про виявлення й вивчення свого й чужого досвіду ноосферного розвитку, але не на рівні декларацій, а через глибинне прояснення «світових ліній» у спостережуваних процесах й укорінення (імпринтинг) в ментальну структуру індивіду ноосферної поведінки, ноосферної культурної традиції як історичної данини. При цьому кожний індивід заслуговує на власну освітню автономію, будуючи свою траєкторію розвитку засадами солідарної освіти в напрямі ноосфери, настільки відповідно, наскільки його ціннісне ставлення і вчинки відповідають соціальній ідеї ноосферного розвитку – розвитку демократії як процесу наукової організації самоорганізації регіонального суспільства з опорою на творчу **особистість** з її моральним та духовним потенціалом.

За В. І. Вернадським, «...все вирішує людська особистість, а не колектив, еліте країни, а не демос, і в значній мірі її відродження залежить від невідомих нам законів появи великих особистостей» (з листування В. І. Вернадського, 1924 р. [26, с. 214]).

У цілому, людство зміниться тільки в тому випадку, якщо воно схоче змінитися завдячуючи життєвому пориву більшості його членів й осередків життя, при цьому будь-яка «творчість має ставати надбіологічним явищем» з допомогою освіти і наукової думки, оскільки «переступає всі інстинкти, адаптивну поведінку» (за А. Бергсоном [2]),

удосконалюючи «другу природу» (за Ф. Шеллінгом [24]) і поринаючи в першу просвітленим розумом, присвоюючи першу природу і оперуючи її при цьому ноосферно зваженою культурою програм-освітніх текстів – семіосферою (за Ю. М. Лотманом [13]).

Наголосимо, що в ноосферному суспільстві особистість набуває високої економічної цінності саме через те, що існує *цінність самого людського життя*. Від освіти кожного й творчого стрижня по суті залежить ефективність «людської системи» й навпаки – культурна громада визнанням цінності майстра справи націлена мати в своєму складі високоосвічених творчих громадян – мудру основу. У той же час, розвиток – процес багатоваріантний і нелінійний, потребує раціональної навігації з встановленням балансу *поміж ефективністю, свободою і справедливістю (становлять основу ноосферного гуманізму)*. Саме освіті належить очолити цей діалог в контексті розвитку ноосфери й опосередковано біосфері, будуючи свій зміст в нетрях біосфери як процес демократії, що розпочинається зі школи як гра в демократію, що переходить в демократію як спосіб існування суспільства. Поряд модель суспільства «*влада*» має переростати в *модель суспільства «вчитель»*, де освітою будуть прокладатися всі траєкторії розвитку в складі «*соборної творчої особистості*», де восторжествує «жага смислу буття і смислу людини». Цінності людей невинно зазнають поступових змін під впливом трансформації умов життя та освітнього середовища як соборного розуму з урахуванням здобутого менталітету та створеного матеріального середовища.

Пізнавати ноосферу соборним розумом стає можливим в разі *відитовхування думкою антинормально від некросфери* як світоглядної категорії (термін В. П. Казначєєва [9]), тобто, від чого слід згодом відмовитися, щоб жити правильно (на кшталт – людство заперечує канібалізм).

Як відомо, біосфера – область земної кори, задіяна всілякими трансформаторами, що перетворюють космічні випромінювання в діючу земну енергію. Особистість людини – один із таких трансформаторів, що нині своїм розумом змушує процеси *перетворення надбань* фундаментальної науки та інноваційних інтелектуальних технологій у вирішальний фактор еволюції, будуючи цивілізацію Розуму. Суспільство до стану «цивілізація» переносить ідея, забезпечена освітою. Ідея на стратегічному рівні – проєктивна [23], на тактичному – конструктивна, фрактальна щодо проєкту особистісно й зосереджена в індивіді. Ідея Світу є складеною з окремих ідей, які різночинною філософською думкою обґрунтовуються по різному і освітою сьогодні в різних інституціях *охоплюються по різному* [22].

При аналізі освітніх мет виникає переконання [14; 18; 20; 24], що *землеробство*, особливо в *осередку Центрального Подніпров'я*, зумовило один з найактивніших *регіонів біосфери* планети (може стати основою для проєктування ноосферної освіти), де в умовах осілості людини здавна й неперервно, досить інтенсивно й своєрідно формувалися: прикладна функція людини, її мислительна діяльність і певна культура мислення, *мислительна конституція мозку*... Землеробство опосередковано праці людини подвигло культуру її життя, невинно відбувалося зрощування благ і в свою чергу *землеробські цикли* зростили космізм душі, утвердили календар землекористування як природне право, як свободу волі, як її ментальність [5; 6; 7; 8; 14; 24].

Україною у 2022 році через її враження війною з боку російських реакційних сил зі спробою звільнення Європи від українства (території сучасної України, яку вони вважають недокраїною, недодержавою) розпочата Велика Ноосферна трансформація. Цим самим на планеті посилюються процеси руйнування конформістської свідомості народної маси й позицій колективного егоїзму окремих країн і союзів на користь колективного духовно-морального розуму з виявленням позиції кожної етно-соціокультурної цілісності, кожного соціального угруповання й кожної особистості. Боротьбу народу України за свою свободу, суверенітет і цілісність території на рівні

ООН підтримала 141 країна. Цим самим виражена готовність більшості країн світу діяти ноосферно у міжнародному масштабі [11, с. 9–11].

Тож, настає доба єднання, утворення в країнах на різних континентах єдиного науково-освітнього простору й відповідної мережі інституцій з розвитку теорії і практики ноосфери, ноосферогенезу і ноосферної освіти під егідою ООН.

Настав час на теренах України ідею Світу вибудовувати в згоді з розвитком Я-концепції особистості як ПРОЄКТ ОСВІТИ на основі *теорії біосфери*, створюючи в біосферних регіонах систему освіти за принципом біоенергоінформаційних генераторів, а освітню стратегію відображати на засадах ще не до кінця сформульованої змістовно *теорії ноосфери – розпочинаючи з Центрального Подніпров'я України* [11].

Список використаних джерел

1. Аксер Є. Гуманітарна освіта й сучасна епоха. URL: <https://ucu.edu.ua/about/istoriya-ta-fakty/inavguratsiya/vezhy-akser-gumanitarna-osvita-j-suchasna-epoha/-1> (дата звернення: 10.11.2022).
2. Бергсон А. Творческая эволюция. Материя и память. Минск : Харвест, 1999. 1408 с.
3. Вернадский В. И. Собрание сочинений : в 24 т. / В. И. Вернадский ; под ред. академика Э. М. Галимова ; Ин-т геохимии и аналитической химии имени В. И. Вернадского ; Комиссия РАН по разработке научного наследия академика В. И. Вернадского. Москва : Наука, 2013.
4. Гончаренко С. У., Мальований Ю. І. Гуманітаризація загальної середньої освіти: проєкт концепції. Київ : АПН України, Інститут педагогіки АПН України, Фонд-Центр «Evoluta», 1994. 36 с.
5. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера земли. Москва : Айрис-пресс, 2006. 557 с.
6. Дорет Ж. До того как умрет природа. Москва : Мир, 1968. 359 с.
7. Игнатенко А. А. Кременчугская библиография академика В. И. Вернадского. Кременчуг : Принт Люкс, 2008. 113 с.
8. Игнатенко А. А. Стратегия Вернадского. Кременчуг : Альтернатива, 2002. 191 с.
9. Казначеев В. П. Земная эволюция человечества (живого вещества) и проблемы космогонии (Гая: новое поле науки). *Русская мысль*. 2003. № 112. С. 41–56.
10. Ковалев А. П. Регионализация на современном этапе: элементы прошлого, настоящее, будущее. *Регіональні перспективи*. 2002. № 4. С. 6–11.
11. Кременчуччина – основа проєктування освіти регіону під час випробувань і надалі : матеріали III-ї науково-педагогічної експедиції Науково-дослідної лабораторії з вивчення і розроблення гуманітарних ідей академіка В. І. Вернадського : методичний посібник / за наук. ред. А. П. Самодрини. Кременчук : Вид-во «НОВАБУК», 2022. 226 с.
12. Лосев А. Ф. Бытие – имя – космос / сост. и ред. А. А. Тахо-Годи. Москва : Мысль, 1993. 958 с.
13. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства / сост. Р. Г. Григорьева. Санкт-Петербург : Академический проект, 2002. 544 с.
14. Моделирование социо-эколого-экономической системы регионов / под ред. В. И. Гурмана, Е. В. Рюминой. Москва : Наука, 2003. 175 с.
15. Морозов Г. В. Космические причины и факторы в историческом процессе. *Русская мысль*. 1993. № 1–2.
16. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / за наук. ред. А. П. Самодрини. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2021. Т. 1. 352 с.
17. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / за наук. ред. А. П. Самодрини. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2022. Т. 2. 512 с.

18. Руденко М. Д. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології / упоряд. Р. А. Руденко. Київ : ТОВ «Вид-во «КЛІО», 2015. 680 с.
19. Самодрин А. П. Архітектура профільної освіти : навчально-методичний посібник. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2019. 504 с.
20. Самодрин А. П. Педагогічна організація регіону: теорія і практика : монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2006. 232 с.
21. Самодрин А. П. Формування навчально-освітнього простору регіону: монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2006. 456 с.
22. Сухонос С. И. Масштабная гармония Вселенной. Москва : Изд-во «София», 2000. 308 с.
23. Федоров Н. Ф. Философия общего дела. Москва, 1913. Т. 2. 592 с.
24. Шеллинг Ф. И. Й. Сочинения: в 2-х т. Москва : Мысль, 1987.
25. Шилов Ю. О. Про виникнення української мови та етносу (за протошумерським архівом Кам'яної Могили та ін.). *Українознавчий альманах*. 2012. № 9 (електр). С. 357–366.
26. Я верю в силу свободной мысли...: письма В. И. Вернадского И. И. Петрункевичу; вступ. слово акад. В. С. Соколова. *Новый мир*. 1989. № 12. С. 204–221.

Наталія САС

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Проблема підготовки майбутніх керівників навчальних закладів до інноваційного управління в контексті цілей сталого розвитку – це порівняно нова наукова проблема, що має комплексний міждисциплінарний вимір і вимагає осмислення методологічного, теоретичного та предметного аспектів.

Для методологічного рівня характерні:

- усвідомлення гносеології прагматизму й етики персоналізму як філософських субстанцій інновацій, що досягли апофеозу в постмодерністських інтенціях і практиці соціокультурного реформування на рубежі ХХ – ХХІ століть; важливості синергетики – досягнення стійкої рівноваги в соціальному розвитку за умов коеволюції раціональних інновацій та соціокультурних традицій, що вможливує продуктивну модернізацію суспільного розвитку;
- з'ясування сутності опанування технологіями майбуттєтворення, випереджувального, інноваційного управління, що найближчим часом стануть базовими для формування керівників НЗ із погляду перспективи їхньої професійної діяльності (В. Астахова [6], В. Вернадський [2]);
- обґрунтування філософських засад трансформації й модернізації системи вищої освіти в Україні (В. Кремень [3] та ін.);
- узагальнення теоретико-методологічних основ управління інноваційним розвитком системи освіти України (С. Ніколаєнко [8]) та ін.;
- осмислення сучасних системно-методологічних засад функціонування й розвитку професійної освіти як системної діяльності [9];
- опис системно-інтегративних рис особистості, які детермінують професійний розвиток і становлення професійно успішної людини (К. Попер [11], І. Пригожин [12] та ін.);
- визнання мінливості провідною рисою способу життя людини, з огляду на що поряд із засвоєнням базових знань перед сучасною освітою постає нагальне завдання